

Kommentar angående handlingsbegreppet och intuitionen

Jag har nu i många år försökt skapa skepsis och reflexion vid bruket av ordet ”handling” som är ytterst vilseledande. Orden bildas med stöd av metaforiska chips som ligger implanterade i ordets semantik. Hans Larsson påpekade i sin bok ”Poesiens logik” att mycket vore vunnet om skolan kunde uppfostra till etymologisk medvetenhet. Man behöver ändå inte vara särskilt insatt i etymologiska förändringsproblem för att se direkt at ordet ”handla” bygger på ”handen” och därmed reducerar allting omedvetet till ett görande. Vi ser ofta orden och har deras etymologiska bild framför näsan, men glider bara förbi det utan att lägga märke till hur ordet bildats. Visserligen flyttar vi betydelsen, men någonting finns kvar omedvetet.

Vi har med starkt fanatism behållit den aristoteliska distinktionen mellan *Theoria* och *Praxis* (teori och praktik), och åsidosatt en annan viktigare distinktion mellan *Praxis* och *Poiesis*. Dessa ryms i de två sidor som själva ordet ”teori” uppvisar. Att tänka och det som tanken producerar blandas i samma ord. En teori ryms egentligen under det som Aristoteles kallade *poiesis*. Vi skapar någonting med våra tankar. Kineserna saknade ordet ”teori” och det var klokt. Att vi håller fast vi det och har tappat begreppsparat *Praxis/Poiesis*, så att vi blandar samman det som vi kallar Handling (*Actio*) med vad vi ”gör”, är förödande för vår förståelse. Om inte annat så borde man tänka på att ”handla” är intransitivt, medan ”göra” är transitivt. Vi handlar på ett eller annat sätt, utifrån en genom erfarenhet och bruk förvärvat vana. Vi gör det ena eller det andra.

Intuitionen är något som förvärvas (är man religiöst så kan

man tro at vi får det som en gåva från den högre makten). Man kan undra om den moderna nanoteknologin kan sätta in något som påverkar vår hjärna och driver på ett visst sätt att handla som resulterar i ett val eller ett avståndstagande från vad man ”gör”. Vi vet att hjärnans struktur påverka vår förmåga att göra det ena eller det andra. Men det som tekniska ingrepp onekligen kan påverka är vår förmåga åt det ena eller det andra hållet, genom att bli hindra impulser och kopplingar i nervsystemet eller organen emellan. Vi vet hur alkohol och droger kan påverka vår handlingsförmåga och vi kan t o m få hallucinationer och inbilla (bilda in) oss en massa saker.

Nog påverkar osynliga vågor och intagningar våra sinnen och vår hjärna. Vårt tänkande kan påverkas. Men, kan man bestämma våra tankar och idéer utifrån? Uppfostran och undervisningen gör det. Omständigheterna kring oss också. Hur uppstår våra drömmar? Att en elektronisk installation i hjärnan ska kunna bestämma konkret vad hjärnan gör är tveksamt, men inte att den kan bestämma (och framförallt hindra) hjärnans sätt att handla i vissa sammanhang. Så mycket kan psykiatriker och andra forskare veta.

Det finns i övrigt, förutom genom uppfostran och undervisning, möjligheter att påverka andras tanke och handling genom propaganda och manipulation med bilder och ord. Att så stora belopp läggs ner i offentlig reklam kan inte bero på annat än att man tror sig kunna påverka vårt ”handlande” (då också i betydelse ”köpa”). Ingen kan fästa sig vid all reklam som omringar oss, men den som fyller våra lässidor med annonser och reklam utgår ifrån att vissa budskap kan fästa sig omedvetet i oss. Den blotta närvaron blir ”information”. Layout och design handlar just om att falla i smaken och väcka känslor och associationer. I hemsidorna är

några så fräcka att de ställer reklamrutan framför näsan på oss, mellan den text som vi försöker läsa och våra ögon, så att vi inte kan läsa den utan att först läsa reklamen eller ta på oss besväret att klicka bort det. Det går nu knappast att öppna sidor, även när det gäller moraliska eller religiösa sidor, utan att konfronteras med erbjudandet av kontakt med vackra ryska tjejer eller dylikt. Det är också allt vanligare att inte påbörja en video utan att tvinga dig att se och lyssna några minuter på något annat som videoskoparen vill.

Det som kallas retorik i vulgär bemärkelse är ingenting annat än ett sätt att implantera i oss vissa idéer och värderingar och påverka våra handlingar (övertygande och övertalande) genom att vi inte uppmärksammar verktyget (ordens bruk) utan vad orden utpekar. Därför anser jag att nutidens Retorik ska vara en konst att lyssna noga, snarare än konsten att tala. Om man blir medveten om den chips som någon stoppar i oss så kan vi hindra implanteringen eller operera bort det. Men hur får vi den andre att befria sig från ett mentalt implantat (oavsett om det handlar om manipulation eller *nanopulation*) som han/hon inte blir medveten om? That is the question.

Sammanfattningsvis: att människan i alla tider varit offer för intrång i hjärnan (var annars?) som påverkat dennes sätt att handla och uppfatta, vilket i sin tur betingar vad han gör eller tänker i konkreta situationer, är väl inget vi kan förneka. Det som vi kallar "frihet" är ingenting annat än tvånget att välja mellan vissa alternativ som är givna att de aktuella omständigheterna, utifrån vårt förvärvade sätt att förstå och handla. Huruvida det intrång som vi ofrånkomligen är utsatta för kan kompletteras med de nya teknologiska medel som utvecklats på senare tid, det är en fråga som vi inte kan besvara innan vi har tillräckligt empiri. Vilket då leder

automatiskt till ett sökande av medel och verktyg för att bemöta och skydda sig mot ovälkomna inträngningsförsök.

En slarvig diskussion om dessa problem som bara blir en konspirationsteori utan verklighetsförankring, kan leda till en skepsis som gör oss värnlösa mot riktiga problem. Det påminner om den gamla sagan där en lurendrejare terroriserade folket i byn med vargens ankomst. De blev vana vid att det var lögn att den dagen då vargen verkligen kom ingen trodde på dess närvaro. Vi lever i en värld där säkerheten och skyddet mot alla angrepp blivit ofrånkomliga. Vi lever ”för säkerhets skull” i en påtvingad konspirationsteori. Om vi lättvindigt föraktar teorin som rent konspiratorisk, då riskerar vi att bli uppätta av vargen. Klok skepsis behöver inte leda till att vända ryggen och förakta. Det handlar snarare om att granska och särskilja det orimliga från sådant som kan bära vargen i sitt sköte.

JLR